Szerző: dr. Schulcz Bianka

A közös károkozás fogalma és az ehhez kapcsolódó okozatosság esetei a Ptk.-ban

Előszó

A tanulmány azt vizsgálja, milyen feltételek mellett minősül a több személy közrehatásával bekövetkezett kár közös károkozásnak, és miként terjeszti ki a Polgári Törvénykönyv 6:524. § (4) bekezdése e szabályok alkalmazását a kumulatív és az alternatív okozatosság eseteire. A kártérítési felelősség történeti fejlődésének, valamint a régi és az új Ptk. felelősségi koncepciójának áttekintése után az írás elhatárolja egymástól a hipotetikus, az alternatív és a kumulatív okozatosságot, valamint ezeket az osztott okozatosságtól, így a károsulti közrehatástól. Ezt követően a károkozói pozíciót és a közös károkozás fogalmi elemeit elemzi a bírói gyakorlat alapján, külön kitérve a Ptk. 6:524. § (1) bekezdésének alkalmazására. A tanulmány arra a következtetésre jut, hogy a közös károkozás objektív tényállás, amelynek megállapításához nem szükséges a károkozók akarategysége, a Ptk. pedig a károsult védelmében olyan személyek marasztalását is lehetővé teszi, akik a kárt ténylegesen nem okozták.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés 4

2. A kártérítési felelősség eszméjének fejlődése és céljai 5

3. A kárfelelősség eszméjének változásai a régi és az új Ptk. tükrében 7

4. Hipotetikus, kumulatív (konkuráló), alternatív és osztott okozatosság – fogalmi elhatárolások 9

4.1. A hipotetikus okozatosság 10

4.2. A Ptk. 6:524. § (4) bekezdése: a kumulatív és az alternatív okozatosság 11

4.2.1. A szabály eredete és a károsult védelme 11

4.2.2. A kumulatív okozatosság 12

4.2.3. Az alternatív okozatosság lényege 14

4.3. Az osztott okozatosság és a károsulti közrehatás 16

5. A károkozók és a közös károkozás fogalmi elemei 16

5.1. A károkozói pozíció és a törvényen alapuló felelősségi alakzatok 16

5.2. A közös károkozás mint objektív tényállás 19

5.3. A közös károkozás határai 21

5.4. A Ptk. 6:524. § (1) bekezdésének alkalmazása a bírói gyakorlatban 22

6. Összegzés 23

Felhasznált irodalom 24

Felhasznált jogszabályok és bírósági határozatok 25

Felhasznált internetes források 26

1. Bevezetés

A kártérítési jog normái elsődlegesen a helyreállítást, a teljes reparáció elvét követik, és a törvény a károsult védelmére helyezi a hangsúlyt: a károsult a károkozó magatartással okozati összefüggésben jelentkező valamennyi kárának megtérítését követelheti. E védelmi gondolat különösen élesen jelenik meg ott, ahol a kár nem egyetlen személy magatartására vezethető vissza. A többek közös károkozására vonatkozó hatályos szabályozást – amelyet a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk. vagy új Ptk.) 6:524. §-a tartalmaz – a bírói gyakorlat alakította és formálta, és ez a gyakorlat, amely a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 344. §-ához kapcsolódott, végül törvényi szabályozásban öltött testet. E szabályok a károsult védelmének elvéből gyökereznek; álláspontom szerint a törvény igyekszik megkönnyíteni a károsult helyzetét.

A tanulmány azt a kérdést vizsgálja, milyen feltételek fennállása esetén minősül a több személy közrehatásával bekövetkezett kár közös károkozásnak, és miként terjeszti ki a Ptk. 6:524. § (4) bekezdése e szabályok alkalmazási körét azokra az esetekre, amelyekben a kárt több, egyidejűleg kifejtett magatartás közül bármelyik önmagában is előidézte volna, vagy nem állapítható meg, hogy a kárt melyik magatartás okozta. A kérdés gyakorlati súlyát az adja, hogy a közös károkozás megállapítása nyitja meg a károsult előtt azt a lehetőséget, hogy a jogellenes magatartás tanúsítását követően bármelyik károkozóval szemben felléphessen, ami igényének érvényesítését jelentősen megkönnyíti. Ez méltányolható is, hiszen a károsult az a személy, akinek a jogát megsértették, és aki ezáltal kárt szenvedett.

A vizsgálat a kártérítési felelősség eszméjének történeti fejlődésével és céljainak áttekintésével indul, majd a régi és az új Ptk. felelősségi koncepciója közötti különbségeket tekinti át, különös figyelemmel a többek közös károkozására vonatkozó szabályok változására. Ezt követően a hipotetikus, az alternatív és a kumulatív okozatosság, valamint az osztott okozatosság fogalmi elhatárolására kerül sor, amelyet a károkozói pozíció és a közös károkozás fogalmi elemeinek – a hatályos szabályozás kialakulásához hozzájáruló bírói határozatokra támaszkodó – elemzése, majd a Ptk. 6:524. § (1) bekezdése alkalmazásának áttekintése követ. Az írás a közös károkozás tényállásának kereteire összpontosít; az egyetemleges felelősség jogkövetkezményeinek, a károkozók egymás közötti elszámolásának és a visszkereseti pernek a részletes elemzése túlmutat a jelen tanulmány keretein. Az összegzés a vizsgálat eredményeit foglalja össze.

2. A kártérítési felelősség eszméjének fejlődése és céljai

A közös károkozás hatályos szabályai a kártérítési felelősség történetileg kialakult két alapvető funkciójára, a reparációra és a prevencióra épülnek. A kár megtérítését szabályozó felelősségi rendszerekkel már az ókorban is találkozhattunk, elsőként a római jogban került szabályozásra ez a felelősségi forma. Az ókori római jog Iustinianus kodifikációja előtt azonban még nem szabályozta kellően a kártérítést, és nem vált el egymástól a károkozás polgári jogi szankciója, a kártérítés, illetve a büntetőjogi szankció, a büntetés, hiszen ekkor a büntetőjog még nem volt külön jogág.[1] Később megjelent a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség intézménye, a custodia-felelősség is. A iustinianusi kodifikáció nyomán megjelent a szubjektív felelősség, ezáltal a magánjogi szankció lassan elkülönült a büntetőjoggal összefüggésben felmerült, büntető jellegű kártérítéstől, és fokozatosan az okozott károk mértékéhez igazodott. Mindezek ellenére a római jogban szabályozott felelősség nem hasonlítható a mai polgári jogi felelősséghez.[2]

A magyar magánjogban a jogfejlődés kezdetétől jelen voltak sajátos kártérítési és felelősségi szabályok. A hazai felelősségi jogfejlődés azonban nem követte a nyugat-európai és a római jogból származó mintákat, amelyekben a vétkes, deliktuális felelősségnek évezredes alapjai voltak, ezért a precíz magyar kártérítési monográfiák mellőzik a magyar fejlődés bemutatását.[3] A magyar jogban már a XIX. században is találhatunk olyan tanokat, amelyek a mai kártérítési felelősség eszméjét vetítették előre: Czövek István 1822-ben például már megkülönböztette az általános kárt, a hibából esett kárt, a történetbeli (előre nem látható) kárt és az álnokságból okozott kárt.[4] Hazánkban a polgári jogi felelősség a polgári társadalom kialakulása nyomán vált el a büntetőjogi felelősségi formától, és vétkességi alapúvá vált. A bírói gyakorlat kialakította az objektív felelősség elvi alapjait, majd ennek nyomán a veszélyes üzemi felelősség fogalma és meghatározása is kialakult. A gondossági mérce folyamatosan emelkedett.[5] A veszélyes üzemi felelősség előbb a bírói gyakorlatban, majd a törvényhozásban is megjelent. Az 1874. évi XVIII. törvénycikk rögzítette, hogy a vasúti balesetekkel összefüggésben bekövetkező halálesetek vagy testi sérülések miatt a vasút csak vis maiorra

[1] BÓNIS PÉTER: A vagyoni és nem-vagyoni károk megtérítése a glosszátori jogtudományban. (Néhány szempont a középkori kártérítési jog történetéhez). Jogelméleti Szemle, 2011. (3), elérhető: https://epa.oszk.hu/05200/05288/00047/pdf/EPA05288_jogelmeleti_szemle_2011_3_04.pdf (letöltés: 2026. 09. 30.)
[2] JOBBÁGYI GÁBOR – FAZEKAS JUDIT: Kötelmi jog. Szent István Társulat, Budapest, 2010, 151. (a továbbiakban: JOBBÁGYI – FAZEKAS im.)
[3] JOBBÁGYI – FAZEKAS im. 152.
[4] PETRIK FERENC: Kártérítési jog. HVG-ORAC, Budapest, 2002, 17. (a továbbiakban: PETRIK im.)
[5] PETRIK im. 19.

hivatkozással mentheti ki magát, illetve harmadik személy vagy a károsult elháríthatatlan közrehatására hivatkozhat. A bírói gyakorlat 1907-ben eseti döntésével ezt a felelősségi formát az autók használatára is kiterjesztette.[6]

Grosschmid Béni szerint „a felelősség a kötelezettség puszta szinonimája: kötelem, felelősség, parancs, szankció, késztetőség. A felelősség kitételben a nyelvnek valamely játéka nyilvánul meg, amikor úgy beszélünk, hogy az adós felel a teljesítésért és a nemteljesítésért."[7]

Eörsi Gyula munkálta ki a felróhatóság elméletét, amely a régi Ptk. felelősségi rendszerének alapját képezte. Munkájának lényege az volt, hogy a felróhatóság intézményében összevonta a vétkességet, a rosszhiszeműséget és a felelősség egyes eseteit. Az elmélet beépíti a felróhatóság fogalmába a vétkességet, de nem szünteti meg azt. Eörsi Gyula munkássága nagy hatással volt a hazai felelősségi rendszer kialakulására.[8]

A felelősség egyik értelmében nem más, mint a már létező kötelezettség, tehát maga a kötelem; másik értelmében az a helyzet, amelyben valaki bizonyos tény következtében kötelezettségbe sodródik. A Ptk. 6:518. §-a a károkozás általános tilalmát rögzíti, amely szerint a törvény tiltja a jogellenes károkozást. E szabályt egészíti ki a 6:519. §, amely a felelősség általános szabályát deklarálja: aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni, a károkozó azonban mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható. Véleményem szerint e két szabály magas szintű felelősséget vár el a jogalanyoktól, céljuk egyszerre preventív és reparatív.[9] A felelősség biztosítja a norma társadalmi rendeltetésének megvalósulását, a társadalom érdekeinek védelmét és azt, hogy tagjai megfelelő magatartást tanúsítsanak. A jogkövetkezmény kilátásba helyezése arra indítja az egyént, hogy a mindennapok során olyan magatartást tanúsítson, amellyel elkerülhető, hogy másnak kárt okozzon, és ezáltal felelősségre vonják. Úgy vélem, hogy a jelenlegi hazai szabályozás megfelelően szigorúnak tekinthető, és alkalmas a törvényben rögzített célok megvalósítására. A kártérítési jog célja, hogy az embert a vagyonában és a személyhez fűződő jogaiban bekövetkező sérelmekért reparációban részesítse. A kártérítési jog normái elsődlegesen a helyreállítást, a teljes reparáció elvét követik, és helyreállítják a sérelmeket. A törvény a károsult védelmére helyezi a hangsúlyt, így a károsult a károkozó magatartással okozati összefüggésben jelentkező minden kára megtérítését követelheti a károkozótól.

[6] JOBBÁGYI – FAZEKAS im. 154.
[7] UJVÁRINÉ ANTAL EDIT: Felelősségtan. Novotni, Miskolc, 2002, 18.
[8] JOBBÁGYI – FAZEKAS im. 155–156.
[9] Ptk. 6:518–519. §

Megállapítható ugyanakkor, hogy a helyreállító funkció mellett fontos szerepe van a megelőző funkciónak, a prevenciónak is.[10]

A kártérítési felelősség e kettős, reparatív és preventív rendeltetése a többek közös károkozásának szabályaiban is tetten érhető. Mielőtt azonban e szabályok elemzésére rátérnék, érdemes áttekinteni, miként változott a kárfelelősség koncepciója a régi és az új Ptk. között.

3. A kárfelelősség eszméjének változásai a régi és az új Ptk. tükrében

Az új Ptk. a szerződésen kívül okozott károkért való felelősséget a régi Ptk.-tól különböző elvi alapokon építi fel. Az egyik fő eltérés abban áll, hogy a régi Ptk. a jogalap nélküli gazdagodást a polgári jogi felelősség fő esetének tekintett jogellenes magatartásért való felelősséghez kapcsolta, a hatályos Ptk. ezzel szemben a Hatodik részben, a szerződésen kívül okozott kárért való felelősségtől elkülönítve, egyéb kötelemkeletkeztető tényként határozza meg a jogalap nélküli gazdagodást. Kiemelendő változás, hogy az új szabályozás elválasztotta egymástól a szerződéses (kontraktuális) és a szerződésen kívüli (deliktuális) felelősséget.[11]

A szerződésen kívül okozott kárért való felelősség körében az új Ptk. hármas célt követett: beemelni a kódexbe a külön törvényekben szabályozott, de a Ptk.-ba illeszthető felelősségi alakzatokat, integrálni a bírói gyakorlatban kialakult jogtételeket, és új szabályokat bevezetni azokon a pontokon, ahol a joggyakorlat a régi Ptk. szabályai alapján nem tudott kielégítő megoldást nyújtani a felmerült problémákra. Az első célkitűzés eredményeként került a kódexbe például a termékfelelősség, a második alapján definiálja a Ptk. – egyebek között – az üzembentartó fogalmát, és szabályozza a többek közös károkozását, míg a harmadikra példa az okozatossági lánc elvágását szolgáló előreláthatóság fogalmának meghatározása.[12] Az új Ptk. tartalmilag nem módosít a szerződésen kívüli kártérítési felelősség általános szabályán; a változás kizárólag formai, és a kódexszerkesztési elvekkel függ össze. A Ptk. Bevezető rendelkezések című Első Könyvének 1:4. §-a – az egész kódexet átható alapelvként – tételezi az adott helyzetben általában elvárható magatartás elvét, amely szerint a polgári jogi viszonyokban úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható; ennek megsértése a felróhatóság. Ennek egyenes következménye, hogy a törvény szövegének a

[10]FÉZER TAMÁS: Kártérítési jog. CompLex, Budapest, 2010, 9.
[11]HARMATHY ATTILA In: WELLMANN GYÖRGY (szerk.): Az új Ptk. magyarázata. VI/VI. kötet. Második, átdolgozott kiadás. HVG-ORAC, Budapest, 2014, 469. (a továbbiakban: HARMATHY im.)
[12] A bírói gyakorlat szerint deliktuális kárfelelősségnél az előreláthatóság az oksági kapcsolat feltétele (BH 2021.45.). A Kúria újabb határozata ezt pontosítva kimondta, hogy az előreláthatóság nem azonos az okozatossággal, hanem az okozati összefüggés vizsgálatának második fázisába tartozó okszűrő szempont; az okozati összefüggés fennállásának vagy hiányának megítélése pedig nem ténykérdés, hanem a tényekből levont jogi következtetés, azaz anyagi jogi jogkérdés. BH 2024.265. (Kúria Pfv. I. 21.045/2023/8.)

későbbiekben nem kell ismét kibontania a felróhatóság tartalmát, így a 6:519. §-ban is elegendő annak kimondása, hogy a felelősség alóli mentesüléshez az vezet, ha a károkozó bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható.[13] Harmathy Attila ezzel szemben úgy véli, hogy a felróhatósági formula elhagyása a 6:519. §-ból tartalmi változtatás, mert ennek következtében – legalábbis látszólag – a bírói mérlegelés lehetősége gyarapodik.[14]

A régi Ptk. eredetileg nem fogadta el a nem vagyoni kártérítés intézményét, azt az 1977. évi IV. törvény építette be a szabályok közé. Az új Ptk. a 2:52. §-ban sérelemdíj elnevezéssel új jogintézményt alakított ki, a személyiségi jogok megsértésével okozott vagyoni károkra azonban továbbra is a kártérítés általános szabályait kell alkalmazni.[15]

A régi Ptk. a többek károkozására vonatkozó szabályokat a 344. §-ban rögzítette. Eszerint ha többen közösen okoznak kárt, felelősségük a károsulttal szemben egyetemleges, egymással szemben pedig magatartásuk felróhatósága arányában oszlik meg. A (2) bekezdés értelmében a kár a károkozók között egyenlő arányban oszlik meg, ha magatartásuk felróhatóságának arányát nem lehet megállapítani. A (3) bekezdés szerint a bíróság mellőzheti az egyetemleges felelősség megállapítását, és a károkozókat közrehatásuk arányában is marasztalhatja, ha ez a kár megtérítését nem veszélyezteti és tetemesen nem is késlelteti, vagy ha a károsult maga is közrehatott a kár bekövetkeztében, vagy igénye érvényesítésével menthető ok nélkül késlekedett.[16] A közös károkozók felelőssége a károsulttal szemben egyetemleges. Ennek jelentősége abban áll, hogy a károkozóknak a károsulttal szembeni külső viszonyában az egyetemlegesség szabályai irányadók, ha pedig a károkozók bármelyike a kárt megtérítette, az egymás közötti belső jogviszonyban a vétkesség arányai lesznek meghatározók.[17] A hatályos Ptk. alapján a Kúria is megerősítette ezt az elhatárolást: ha több veszélyes üzem közösen okoz kárt egy kívülálló harmadik személynek, felelősségük a károsulttal szemben – vagyis a külső jogviszonyban – egyetemleges, így a károsult bármelyiküktől követelheti teljes kárának megtérítését; az üzembentartók egymás közötti belső jogviszonyára irányadó Ptk. 6:539. § e külső jogviszonyt nem érinti.[18]

Az új Ptk. a többek közös károkozását a 6:524. §-ban szabályozza, amely a régi Ptk. 344. §-ától annyiban tér el, hogy részben eltérően rendezi a károkozók egymás közötti kárviselését: új elem a közrehatásuk arányában történő kárviselés, és eltérően határozza meg azokat az

[13] LÁBADY TAMÁS: A deliktuális felelősség fontosabb változásai az új Ptk.-ban. Jogtudományi Közlöny, 2014. (4), 169–179., 169. (a továbbiakban: LÁBADY im.)
[14] HARMATHY im. 478.
[15] HARMATHY im. 470.
[16] régi Ptk. 344. §
[17] JOBBÁGYI – FAZEKAS im. 164.
[18] BH 2025.270. (Kúria Pfv. I. 20.006/2025/10.)

eseteket is, amelyekben a bíróság mellőzheti az egyetemleges felelősség megállapítását.[19] Eltér annak meghatározása is, hogyan kell marasztalni a közös károkozókat, ha a bíróság az egyetemleges felelősség megállapítását mellőzi; ebben a körben új elem az egyenlő arányú marasztalás lehetősége. A törvény a többek közös károkozásának szabályait rendeli alkalmazni arra az esetre is, ha a kárt több, egyidejűleg kifejtett magatartás közül bármelyik önmagában is előidézte volna, vagy nem állapítható meg, hogy a kárt melyik magatartás okozta.[20]

4. Hipotetikus, kumulatív (konkuráló), alternatív és osztott okozatosság – fogalmi elhatárolások

A 6:524. § (4) bekezdésében szabályozott két esetkör értelmezése megköveteli, hogy a közös károkozás szempontjából releváns okozatossági alakzatokat egymástól elhatároljuk. A Kúria rámutatott, hogy a Ptk. 6:524. § (4) bekezdése azokat az eseteket szabályozza, amelyekben a kárt több egyidejűleg kifejtett magatartás közül bármelyik önmagában előidézhette, és ezeket „ún. kumulatív vagy konkuráló, illetve alternatív okozatosság" néven foglalja össze. Az elhatárolás az okozati összefüggés vizsgálatának szerkezetében is elhelyezhető. A Kúria szerint e vizsgálat három, egymást követő fázisból áll: az első az okok azonosítása (a ténybeli okozatosság vizsgálata), a második az okszűrés, vagyis annak vizsgálata, hogy az azonosított okok közül melyek játszanak szerepet a jogi felelősség megállapítása szempontjából, a harmadik pedig az azonosított és számba jövő okok egymáshoz való viszonyának megítélése. Az alábbiakban tárgyalt okozatossági alakzatok elhatárolása elsősorban ehhez a harmadik fázishoz kapcsolódik. A tanulmány a kumulatív és a konkuráló okozatosság kifejezést – a Kúria idézett szóhasználatával összhangban – szinonimaként használja: mindkettő a 6:524. § (4) bekezdésének első fordulatát, vagyis azt az esetet jelöli, amikor több, egyidejűleg kifejtett magatartás közül bármelyik önmagában is előidézte volna a kárt. Ettől különbözik az alternatív okozatosság (második fordulat), amelyben a kárt csak az egyik magatartás okozta, de nem állapítható meg, hogy melyik.[21] Az alábbiakban ezért előbb a hipotetikus, majd – a 6:524. § (4) bekezdése fordulatainak sorrendjét követve – a kumulatív és az alternatív okozatosság ismérveit veszem sorra, végül az osztott okozatosságot határolom el a közös károkozástól.

[19] A Kúria szerint a közös károkozók egyetemleges felelősségének a Ptk. 6:524. § (2) bekezdése alapján történő mellőzése „a bíróság számára nem kötelező, és az kizárólag az e jogszabályhely által vagylagosan meghatározott feltételek valamelyikének fennállása esetén lehetséges". BH 2022.153. (Kúria Pfv. III. 20.686/2021/4.)
[20] GADÓ GÁBOR – NÉMETH ANITA – SÁRINÉ SIMKÓ ÁGNES (szerk.): Ptk. Fordítókulcs – Oda-Vissza. HVG-ORAC, Budapest, 2013, a régi Ptk. 344. §-ánál.
[21] BH 2024.265. (Kúria Pfv. I. 21.045/2023/8.)

4.1. A hipotetikus okozatosság

Hipotetikus károkozás esetén a conditio sine qua non elve értelmében csak azok a károk tekinthetők a károkozó által okozottnak, amelyek az ő cselekedete nélkül nem következtek volna be. A később bekövetkező hipotetikus ok a kárt egyébként is létrehozta volna, ezért a károkozó nem vonható felelősségre.[22] Az úgynevezett hipotetikus vagy utolért kauzalitás elmélete is a felelősség koncentrációjához vezethet a többek által okozott kár bekövetkezésekor. A hipotetikus kauzalitás lényege abban áll, hogy a kárhoz vezető egyik ok időben megelőzi a másikat, ennek ellenére megállapítható, hogy a később bekövetkezett ok is az őt megelőző ok által előidézett azonos kárhoz vezetett volna.[23] Az okozati összefüggést a kár, valamint a tényleges és a hipotetikus ok között kell vizsgálni. Az uralkodó nézet szerint csak a megelőző károkozás okozta a kárt, a későbbi, úgynevezett hipotetikus kár-ok csupán okozta volna, mivel az okozati lánc megszakad. Ha például valaki kővel bedob egy ablakot, majd másnap egy földrengés miatt az egész ház összedől, akkor az ablak betörésének tényleges oka a kő dobása, és mire a földrengés bekövetkezik, addigra az ablakban a károkozás már megtörtént.[24] A conditio sine qua non elve itt azt hivatott szolgálni, hogy a károsult ne tegyen szert vagyoni előnyre a károsodásával összefüggésben, hiszen a kártérítési jognak nem célja sem a károkozó büntetése, sem a károsult megóvása olyan károktól, amelyek egyébként is bekövetkeztek volna, és amelyek következményeit viselnie kellett volna. A jogirodalom és a joggyakorlat egységes álláspontot képvisel abban, hogy csak a biztosan bekövetkező hipotetikus kár-okok mentesíthetik a károkozót. A Kúria is hangsúlyozta, hogy a kár előzményei csak tények lehetnek, a meg nem történt, csupán feltételezett eseményeknek azonban a kártérítési felelősség szempontjából nincs jelentőségük.[25] Az a körülmény, hogy a kár később egyébként is bekövetkezett volna, főszabályként mentesíti a károkozót a felelősség alól, az eset összes körülményétől függően azonban fennállhatnak olyan normatív körülmények, amelyek mégis a felelősség megállapításához vezethetnek.[26]

A hipotetikus okozatosság kérdése a bírói gyakorlatban két irányból vetődik fel. Egyrészt a kártérítési felelősség nem alapozható feltételezett okfolyamatra: a Kúria a méhekre veszélyes növényvédő szerrel végzett permetezés miatt indult perben – még a régi Ptk. alapján –

[22] BORONKAY MIKLÓS: Hipotetikus okozatosság a kártérítési jogban. Jogtudományi Közlöny, 2008. (3), 119–128., 119–120. (a továbbiakban: BORONKAY: Hipotetikus okozatosság im.)
[23] SZALMA JÓZSEF: Egyetemleges és osztott kártérítési felelősség a többes károkozás esetén – különös tekintettel az új Ptk. rendelkezéseire. Magyar Jog, 2016. (6), 321–328., 324.
[24] BORONKAY: Hipotetikus okozatosság im. 120.
[25] BH 2024.265.
[26] BORONKAY: Hipotetikus okozatosság im. 121.

kimondta, hogy a kártérítési felelősség hipotetikus (feltételezett) vagy alternatív okozatosságra nem alapozható,[27] újabb ítéletében pedig megerősítette, hogy a meg nem történt, csupán feltételezett eseményeknek a kártérítési felelősség szempontjából nincs jelentőségük.[28] Másrészt a károkozó magatartásától független okfolyamat a felelősséget akkor zárhatja ki, ha a megállapított tényekből következik, hogy a kár e magatartás nélkül is bekövetkezett volna. A Pécsi Ítélőtábla egy közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránti perben az ingatlanügyi hatóság – egyébként jogellenes – mulasztása ellenére sem állapította meg a kártérítési felelősséget, mert a károsult kára a házastársa hitelezőinek a házastársi közös vagyonnal szemben kikényszeríthető igényei folytán a mulasztástól függetlenül is bekövetkezett volna; ez a hipotetikus ok a felelősséghez vezető okozatosságot „kiüresíti". Az ítélőtábla normatív szempontból is rámutatott, hogy a kártérítés nem vezethet a jog elvárásaival és a mögötte álló erkölcsi normákkal nem egyező helyzet elismerésére, és fedezetelvonó magatartásra sem ösztönözhet.[29]

4.2. A Ptk. 6:524. § (4) bekezdése: a kumulatív és az alternatív okozatosság

4.2.1. A szabály eredete és a károsult védelme

Az új Ptk. 6:524. § (4) bekezdése szerint „a többek közös károkozásának szabályait kell alkalmazni abban az esetben is, ha a kárt több, egyidejűleg kifejtett magatartás közül bármelyik önmagában is előidézte volna, vagy nem állapítható meg, hogy a kárt melyik magatartás okozta."[30] A régi Ptk. 344. §-a nem tartalmazott olyan rendelkezést, amely a közös károkozás és az egyetemleges felelősség szabályát rendelte volna alkalmazni arra az esetre, ha a kárt több, egyidejűleg kifejtett magatartás közül bármelyik önmagában is előidézte volna, vagy nem állapítható meg, hogy a kárt melyik magatartás okozta. A több magatartás együttes hatásaként bekövetkezett kárra ugyanis már a régi Ptk. 344. § (1) bekezdése is egyetemleges felelősséget írt elő.[31] A bírói gyakorlat ennek megfelelően kifejezetten elzárkózott attól, hogy a kártérítési felelősséget feltételezett okfolyamatra alapozza: a Kúria egy, a méhekre veszélyes növényvédő szerrel végzett permetezés – mint fokozott veszéllyel járó tevékenység – miatt indult perben rámutatott, hogy a jogellenesség, a kár és a releváns okozati összefüggés bizonyítása a

[27] BH 2020.365. (Kúria Pfv. VI. 20.880/2019/4.) – a régi Ptk. 345. § (1) bekezdése alapján.
[28] BH 2024.265. (Kúria Pfv. I. 21.045/2023/8.)
[29] BDT 2021.4299. (Pécsi Ítélőtábla Pf. VI. 20.093/2018/13.)
[30] Ptk. 6:524. §
[31] FUGLINSZKY ÁDÁM: Kártérítési jog. HVG-ORAC, Budapest, 2015, 327. (a továbbiakban: FUGLINSZKY im.)

károsultat terheli, a kártérítési felelősség pedig hipotetikus (feltételezett) vagy alternatív okozatosságra nem alapozható.[32]

Az új Ptk. 6:524. § (4) bekezdése tehát teljesen új egyetemlegességi konstrukciót vezet be a szabályozásba. Az alternative liability elvét a Summers v. Tice[33] ügy alkotta meg, gyökerei az angolszász jogrendszerbe, egészen 1948-ig nyúlnak vissza. Az eset tényállása szerint két vadász egyszerre lőtt, és egyikük fegyvere kilőtte a felperes vadásztársuk jobb szemét. Az alternative liability szerint – bár csak egyikük a károkozó – a bizonyítási teher valamennyi károkozóra hárul, és kimentésük sikertelensége esetén felelnek. Ezt a szabályt vette át az új Ptk. is: a többek közös károkozásával analóg esetnek kell tekinteni azt az esetet is, ha a kárt több, egyidejűleg kifejtett magatartás közül bármelyik önmagában is előidézte volna, vagy nem állapítható meg, hogy a kárt melyik magatartás okozta.[34] A szabály két külön esetcsoportra rendeli alkalmazni az egyetemleges felelősséget: az első fordulat az úgynevezett kumulatív, a második fordulat pedig az alternatív okozatosság eseteit öleli fel.[35] Az új Ptk. a károsult érdekeit szem előtt tartva, a károsult védelme érdekében olyan személyek marasztalását is lehetővé teszi, akik valójában nem okozták a kárt.[36]

A hazai bírói gyakorlatból kiemelhető a BDT 2010.2221. számú ügy, amelyben nem volt megállapítható, hogy a károsult sérülését melyik alperes okozta. A veszélyhelyzetet azonban az alperesek közösen hozták létre azáltal, hogy a tűzijátékokat valamennyien szabálytalanul használták, és a baleset bekövetkezésének veszélye mindannyiuk számára előrelátható volt, ezért a bíróság a tűzijátékban részt vevő alpereseket egyetemlegesen marasztalta. Lényegtelen volt tehát, hogy konkrétan melyik alperes magatartása nyomán következett be a károkozás.[37]

4.2.2. A kumulatív okozatosság

A Ptk. 6:524. § (4) bekezdésének első fordulata szerint a többek közös károkozásának szabályait kell alkalmazni abban az esetben is, ha a kárt több, egyidejűleg kifejtett magatartás

[32] BH 2020.365. (Kúria Pfv. VI. 20.880/2019/4.) – a régi Ptk. 345. § (1) bekezdése alapján.
[33] Summers v. Tice, 33 Cal.2d 80 (1948) – a kaliforniai legfelsőbb bíróság (Supreme Court of California) 1948. november 17-i ítélete, https://scocal.stanford.edu/opinion/summers-v-tice-26161 (letöltés: 2026. 09. 30.). Az alternatív okozatosság jogfejlődéséről ld. BORONKAY MIKLÓS: Felelősség potenciális károkozásért: gondolatok az alternatív okozatosságról. In: CSEHI ZOLTÁN – KOLTAY ANDRÁS – LANDI BALÁZS – POGÁCSÁS ANETT (szerk.): (L)ex Cathedra et Praxis. Ünnepi kötet Lábady Tamás 70. születésnapja alkalmából. Pázmány Press, Budapest, 2014,41–59.,44–46., https://publikacio.ppke.hu/id/eprint/1272/1/Lex_cathedra_et_praxis_03_Boronkay_Miklos.pdf (letöltés: 2026. 09. 08.) (a továbbiakban: BORONKAY: Felelősség potenciális károkozásért im.)
[34] LÁBADY im. 173.
[35] FUGLINSZKY im. 327.
[36] LÁBADY im. 173.
[37] BDT 2010.2221.

közül bármelyik önmagában is előidézte volna.[38] Ilyenkor tehát egyetemleges a felelősség, ha többen egyidejűleg fejtettek ki valamilyen magatartást, és mindkét magatartás befolyással volt a károsultra, de bármelyik önmagában is előidézte volna a jogsérelmet. A kumulatív okozatosság lényege, hogy ha a másik károkozó magatartás nem történt volna meg, a kár akkor is bekövetkezett volna. Az egyetemleges felelősség kiterjesztésének jogpolitikai indoka, hogy a károkozók ne menthessék ki magukat arra hivatkozva, hogy a kár bekövetkezésében való szerepük irreleváns, mivel a kár a többi károkozó magatartása miatt az övék nélkül is bekövetkezett volna.[39] Kiemelendő, hogy a Ptk. 6:524. § (4) bekezdése a kontraktuális felelősség körében is releváns új szabály. E szabályt kell alkalmazni akkor is, ha több, azonos időben kifejtett környezetszennyező magatartás mindegyike külön-külön is megvalósította volna a káreredményt, például ha több üzem is a káreredmény előidézésére alkalmas dózisban enged ipari szennyvizet a folyóba.[40]

Ha a kumulatív okozatosságot a hipotetikus okozatosságtól kívánjuk elhatárolni, a magatartások egyidejű megvalósulásán van a hangsúly. Ha nem áll fenn időbeli szinkronitás, és az egyik ok megelőzi a másikat, ez lehetőséget teremt arra, hogy a bíróság csak az egyik okot tekintse a káresemény releváns okának.[41] A konkuráló (kumulatív) okozatosságon alapuló felelősségre példa lehet, ha két beszállító is késedelmesen szállít, és ezért leáll egy gyár, feltéve, hogy mindkét beszállító mulasztása önmagában is a gyár és a termelési folyamat leállását eredményezte volna.[42]

A kumulatív okozatosságtól el kell határolni azt az esetet, amikor a kár bekövetkezésében a kártérítési felelősséget megalapozó ok mellett olyan ok is közrehat, amely a felelősség körén kívül esik. Ilyenkor nem több károkozó egyetemleges felelősségéről, hanem a felelősséget megalapozó ok közrehatásának arányáról kell dönteni. A Kúria rámutatott, hogy ha a kártérítési felelősséget megalapozó és az azon kívül eső, együttesen ható okok közrehatásának aránya nem határozható meg, és a káros eredmény részösszetevői szakértői módszerekkel okozatossági szempontból sem különíthetők el, a bíróságnak mérlegeléssel kell állást foglalnia a közrehatás arányáról.[43]

[38] Ptk. 6:524. §
[39] FUGLINSZKY im. 328.
[40] NOCHTA TIBOR – CSEHI ZOLTÁN (szerk.): Az új Polgári Törvénykönyv magyarázata. Kommentár a 2013. évi V. törvényhez. 6. könyv. Menedzserpraxis, Budapest, 2014, 505.
[41] BORONKAY: Felelősség potenciális károkozásért im. 54.
[42] BORONKAY MIKLÓS példája, vö. BORONKAY: Felelősség potenciális károkozásért im. 54.
[43] BH 2022.293. (Kúria Pfv. III. 20.229/2022/5.)

4.2.3. Az alternatív okozatosság lényege

Az alternatív okozatosság lényege az, hogy ha nem állapítható meg, melyik magatartás okozta a kárt, akkor a károkozók egyetemleges felelősségét kell megállapítani. Ezekben az esetekben csak annyi bizonyos, hogy a károkozó magatartást tanúsító személyek egyike okozta a kárt, a többi cselekvő ebben nem vett részt, azt azonban nem lehet kideríteni, és ebből következően bizonyítani sem, hogy valójában melyikük volt a tényleges károkozó. A Ptk. tehát a bizonyítás hiányának kockázatát nem a károsultra, hanem a potenciálisan károkozó magatartást tanúsító vagy a cselekvéssorban részt vevő személyekre terheli, és lehetővé teszi a bíróság számára e személyek egyetemleges felelősségének megállapítását. A különbség abban áll, hogy míg a többek közös károkozása esetén valamennyi marasztalt személy közrehatott a kár okozásában, addig az alternatív okozatosság szabálya a károsult érdekeit szem előtt tartva olyan személyek marasztalását is lehetővé teszi, akik nem okozták a kárt.[44]

Az alternatív okozatosságra kiváló példa – a 6:524. § (4) bekezdésének előzményeként, még a régi Ptk. 344. § (1) bekezdése alapján – a bírói gyakorlatból a BH 1995.214. számú határozat, amelyben a bíróság kimondta, hogy a károkozás közös jellegét és a károkozók egyetemleges felelősségét nem érinti az a körülmény, hogy a károsult sérülését csak egyikük magatartása okozhatta. A vétőképtelen károkozó gondozójának felróhatósága vélelmezett; ha azonban a károkozó vétőképes, a felügyeletre köteles gondozó felróhatóságát a károsultnak kell bizonyítania. A tényállás szerint a felperes és az I. rendű alperes az 1989/1990. tanévben a IV. rendű alperes általános iskola 8/A. osztályának tanulói voltak. 1990. február 19-én, az ötödik tanóra utáni ötperces szünetben, az osztályfőnök távozását követően a tanteremben maradó tanulók közül többen krétával, majd a tisztázatlan körülmények között hozzájuk került facsavarokkal dobálózni kezdtek. A felperes a középső padsor legutolsó padjában a tanszereit pakolta a táskájába, amikor egy eldobott facsavar a bal szemét eltalálta. Tanári intézkedésre a felperest nyomban orvosi rendelőintézetbe, onnan pedig kórházba szállították. Az osztályfőnök két tanártársa segítségével megkísérelte a baleset körülményeinek tisztázását, de csak két tanuló ismerte el, hogy részt vett a dobálózásban, és egyikük – az I. rendű alperes – nem zárta ki annak lehetőségét, hogy az általa jobb kézzel a háta mögé dobott csavar érte a felperes szemét. A baleset következtében a felperes bal szeme súlyosan megsérült, és a jövőben gyakorlatilag csak egyszemes látásnak megfelelő munkát végezhet. Szeme állapotában javulás nem várható, viszont a szemgolyó eltávolítását is igénylő rosszabbodás bekövetkezhet. Akinek belátási képessége hiányzik vagy fogyatékos, felelősségre nem vonható; helyette gondozója felel,

[44] LÁBADY im. 173.

kivéve, ha bizonyítja, hogy a felügyelet ellátása érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható (régi Ptk. 347. § (1) bekezdés). Ha a kárt belátási képességgel rendelkező olyan kiskorú okozta, akinek felügyeletre köteles gondozója is van, és bizonyítják, hogy a gondozó kötelességeit felróhatóan megszegte, a gondozó a károkozóval egyetemlegesen felelős (régi Ptk. 347. § (4) bekezdés). Az eljárás során megállapítást nyert, hogy a dobást végző tanuló képes volt tettei súlyát és következményeit felmérni, így belátási képességgel is rendelkezett. Ha többen közösen okoznak kárt, felelősségük a károsulttal szemben egyetemleges, egymással szemben pedig magatartásuk felróhatósága arányában oszlik meg (régi Ptk. 344. § (1) bekezdés). A közös károkozás és ezáltal az egyetemleges felelősség megállapításának feltétele, hogy a károsodáshoz vezető magatartások között szerves oksági kapcsolat álljon fenn, és a következmény előre látható legyen. Az okozati összefüggés szempontjából nem szükséges, hogy mindegyik résztvevő cselekménye önmagában, mások cselekménye nélkül is alkalmas legyen a károsodás létrehozására; az oksági kapcsolatot az sem szakítja meg, ha a cselekmény valamelyik résztvevő szándékos vagy gondatlan közbeeső magatartása következtében, de mégis együttesen hozta létre azt a károsító eredményt, amely a résztvevők közös cselekményéből származik. Megállapítást nyert, hogy az a körülmény, hogy a csavarral csak az egyik tanuló találta el a felperest, a károkozás közös jellegét nem szüntette meg, és nem érintette a károkozóknak a felperessel szembeni egyetemleges felelősségét sem. Az pedig, hogy a felperes sérülését nyilvánvalóan csak egy tanuló dobása okozta, csupán a károkozók egymás közötti felelősségének megoszlása szempontjából jelentős.[45] A bírói gyakorlat e jogeset révén jelentős megállapítást tett az egyetemleges felelősség megállapítása kapcsán.

Boronkay Miklós úgy foglalja össze az alternatív okozatosság ismérveit, hogy egyrészt a kárigény a potenciális károkozók valamelyikével szemben bizonyosan fennáll, másrészt mindkét potenciális károkozó olyan magatartást tanúsít, amely a kár egyik potenciális oka, ezért meg nem érdemelt szerencsét jelentene számukra, ha pusztán azért mentesülhetnének a felelősség alól, mert az övékén kívül volt még egy olyan magatartás, amely szintén előidézhette a kárt. A potenciális károkozók mindegyike veszélynek tette ki a károsultat, és ez a veszély meg is valósult, ezért igazságosabb az ő felelősségüket megállapítani, mint a keresetet elutasítani. A prevenció is fontos, ezért indokolt a veszélyhelyzetet előidézők felelősségének megállapítása.[46]

[45] BH 1995.214.
[46] BORONKAY: Felelősség potenciális károkozásért im. 43–44.

4.3. Az osztott okozatosság és a károsulti közrehatás

A közös károkozás okozatossági alakzataitól el kell határolni az osztott okozatosság eseteit, amelyekben a kár szintén több ok együttes hatására következik be, a közreható okok azonban nem mindegyike tartozik a károkozói oldalra. Az egyik ilyen eset, amikor a felelősséget megalapozó ok mellett a felelősség körén kívül eső ok is közrehat, ilyenkor nem egyetemlegességről, hanem a felelősség terjedelméről kell dönteni, és ez nem is kármegosztás, mert a felelősség csökkentése nem a károsultnak felróható okból történik, hanem azért, mert a következményeknek a károkozó tevékenységére vissza nem vezethető oka is volt.[47]

A gyakorlatban legjelentősebb eset a károsulti közrehatás. A Ptk. 6:525. § (1) bekezdése szerint a károsultat kármegelőzési, kárelhárítási és kárenyhítési kötelezettség terheli, és az e kötelezettségek felróható megszegése miatt keletkezett kárt a károkozó nem köteles megtéríteni; a Ptk. 6:525. § (2) bekezdés szerint a kárt a károkozó és a károsult között magatartásuk felróhatósága arányában, ha ez nem megállapítható, közrehatásuk arányában, ha pedig ez sem, egyenlő arányban kell megosztani.[48] Ilyenkor is több személy magatartása vezet a kárhoz, a károsult közrehatását azonban nem jogellenes károkozásnak, hanem önhibának tekintjük. Az önhiba csak felróható magatartás lehet, amelynek okozati összefüggésben kell állnia a kárral; a kármegosztás a károkozó felelősségének terjedelmét csökkenti, de a felelősség alóli mentesülését nem eredményezheti.[49] A két intézmény kapcsolatát maga a Ptk. teremti meg: a 6:524. § (2) bekezdése szerint a bíróság a közös károkozók egyetemleges felelősségét mellőzheti, ha a károsult a kár bekövetkeztében maga is közrehatott. A károsulti közrehatás tehát nem a közös károkozás egyik esete, hanem olyan körülmény, amely a közös károkozók felelősségének módját és terjedelmét is befolyásolhatja.

5. A károkozók és a közös károkozás fogalmi elemei

Az okozatossági alakzatok elhatárolása után azt kell megvizsgálni, kik állhatnak a károkozói oldalon, és milyen fogalmi elemek alapján állapítható meg, hogy a károkozás közös.

5.1. A károkozói pozíció és a törvényen alapuló felelősségi alakzatok

A törvényen alapuló felelősségi alakzatok áttekintését az indokolja, hogy a közös károkozás nem feltételezi, hogy a károkozók azonos felelősségi alakzat alapján feleljenek, és e speciális

[47] BH 2022.293. (Kúria Pfv. III. 20.229/2022/5.)
[48] Ptk. 6:525. § (1)–(2) bekezdés
[49] BH 2024.131. (Kúria Pfv. III. 20.881/2023/6.)

alakzatok – így több gondozó vagy több üzembentartó felelőssége – maguk is gyakran vezetnek a Ptk. 6:524. §-ának alkalmazásához.

A kártérítés a polgári jog restitutív jellegű szankciója, amely a polgári jog alanyainak személyében és vagyonában beálló hátrányokat hivatott kiküszöbölni. Az általános deliktuális felelősségi alakzat alapján a kártérítés feltételei a jogellenes magatartás, a felróhatóság, a kár, valamint az okozati összefüggés a jogellenes és felróható magatartás és a kár között. A felelősség megállapításához az szükséges, hogy a károkozó magatartásában olyan körülmények merüljenek fel, amelyek a kártérítési szankció alkalmazását indokolttá teszik; ez a felróható magatartás. A kártérítési felelősség általában kétszereplős jogviszony, amelyben a károkozó és a károsult vesz részt, és ezek az alanyok legtöbbször probléma nélkül azonosíthatók. A károsult az, akinek vagyonában az értékcsökkenés beáll, akinek vagyonában a kár felmerül, továbbá aki ténylegesen elesett a vagyoni előnytől, akinek kiadásai és költségei keletkeztek. A károkozó pedig az a személy, aki jogellenes és felróható magatartásával más vagyonában a tényleges kárt, az értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt okozta. A károkozó kilétének megállapításához az szükséges, hogy okozati kapcsolat álljon fenn a károkozó magatartása és a bekövetkezett kár között. Megjegyzendő, hogy a törvény okozati lánc hiányában is megállapíthatja bizonyos jogalanyok felelősségét.[50]

A régi bírói gyakorlatban és a jogirodalomban uralkodó nézet volt, hogy a jogi személy nem tanúsíthat vétkes magatartást, így felróhatóság hiányában maga a jogi személy nem tehető felelőssé, azért alkalmazottai tartoznak. Ez a nézet a jelen gazdasági körülmények között már meghaladottá vált, és a jogi személy kártérítési felelőssége is teljessé lett.[51]

A Ptk. 6:544. § (1) bekezdése szerint, aki belátási képessége olyan mértékben korlátozott, hogy a károkozással kapcsolatos magatartása következményeit nem képes felmérni, nem felel az általa okozott kárért. A (2) bekezdés rögzíti, hogy a vétőképtelen helyett az felel, aki jogszabály alapján a vétőképtelen gondozójának minősül; gondozó az is, aki a vétőképtelen személy felügyeletét a károkozáskor ellátta. A (3) bekezdés a kimentést akként szabályozza, hogy a gondozó mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a nevelés és a felügyelet ellátásával kapcsolatban felróhatóság nem terheli. A (4) bekezdés kimondja, hogy több gondozó felelősségére a többek közös károkozására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.[52] A vétőképtelen személy tehát nem felel az általa okozott károkért. A gondozói felelősség indokai a prevenció és a reparáció. A prevenció szempontjából a kommentárirodalom kiemeli, hogy

[50] PETRIK im. 89.
[51] MARTON GÉZA: A polgári jogi felelősség. Triorg, Budapest, 1993, 131.
[52] Ptk. 6:544. §

valójában nem a vétőképtelen károkozásáért felel a gondozó, hanem saját mulasztásáért, vagyis mögöttes, de önálló felelősségi alakzatról van szó. A gondozónak lehetősége van megelőzni, illetve megakadályozni a vétőképtelen károkozását, és mivel a felelősség a mindenkori gondozót terheli, ez a károk megelőzésére ösztönzi. A reparáció szempontjából pedig azért indokolt a gondozó felelősségre vonása, mert neki nagyobb valószínűséggel van vagyona, mint a vétőképtelennek, így nagyobb az esélye annak, hogy a kártérítést meg tudja fizetni.[53]

Szintén a törvény alapján felel a károkozásért az állat tartója, a lakás tulajdonosa és bérlője.[54] A Ptk. 6:562. §-a alapján, aki állatot tart, az állat által másnak okozott kárért felel, kivéve, ha bizonyítja, hogy az állat tartásával kapcsolatban felróhatóság nem terheli; veszélyes állat tartója a veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint felel. A Ptk. 6:560. §-a rögzíti, hogy az épület egyes részeinek lehullásával vagy az épület hiányosságai révén másnak okozott kárért az épület tulajdonosa felelős, kivéve, ha bizonyítja, hogy az építkezésre és a karbantartásra vonatkozó szabályokat nem sértette meg, és az építkezés vagy karbantartás során a károk megelőzése érdekében nem járt el felróhatóan. A Ptk. a 6:561. §-ban szabályozza, hogy valamely tárgynak a lakásból vagy más helyiségből való kidobásával, kiejtésével vagy kiöntésével okozott kárért a károsulttal szemben a lakás vagy helyiség bérlője vagy egyéb jogcímen használója felelős. Kezesként felel a bérlő vagy a használó, ha a károkozót megnevezi, és mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a károkozó jogosulatlanul tartózkodott a helyiségben.[55] Ezekben az esetekben is előfordulhat, hogy nem egyszerűen egy károkozói és egy károsulti pozíció áll fenn, hanem több személy áll a károkozói oldalon. Ugyanez a helyzet a fokozott veszéllyel járó tevékenység körében, ha a tevékenységnek több üzembentartója van: egy motorversenyen bekövetkezett halálos baleset miatt indult perben a jogerős – a Kúria által hatályában fenntartott – ítélet a verseny lebonyolítóját és a kupasorozat kiíróját egyaránt üzembentartónak és közös károkozónak tekintette.[56]

A közös károkozásra – tágabb értelemben vett – példa, amikor a károsult maga is közrehat a károkozásban, valamint amikor többen közösen okoznak kárt. A károsult is károkozónak minősül ebben a tágabb értelemben, ha maga is közrehat a kár bekövetkezésében.[57] A Ptk. 6:525. §-a rögzíti, hogy a károsultat kármegelőzési, kárelhárítási és kárenyhítési kötelezettség terheli, és az e kötelezettségek felróható megszegése miatt keletkezett kárt a károkozó nem

[53] FUGLINSZKY im. 467.
[54] PETRIK im. 90.
[55] Ptk. 6:560–562. §
[56] BH 2024.38. (Kúria Pfv. III. 20.239/2023/5.)
[57] PETRIK im. 91.

köteles megtéríteni.[58] A károsult közrehatása nem jogellenes károkozás, hanem önhiba: jogkövetkezménye nem a 6:524. § szerinti egyetemlegesség, hanem a 6:525. § szerinti kármegosztás.

A károsult közrehatása azonban csak akkor vezet kármegosztáshoz, ha felróható, és a bekövetkezett kárral okozati összefüggésben áll. A Kúria egy közlekedési baleset kapcsán kimondta, hogy a biztonsági öv használatának elmulasztása nem alapozott meg kármegosztást azzal a károsulttal szemben, akinek maradandó, súlyos sérülése a szakértői vélemény szerint mintegy ötven százalékos valószínűséggel öv használata mellett is bekövetkezett volna; a felróható károsulti közrehatás okozati szerepének hiányában az alperest teljes helytállási kötelezettség terhelte.[59] A felróható közrehatásnak szükségszerű feltétele a károsult vétőképessége is.[60] A kárelhárítási és kárenyhítési kötelezettség megszegését jelentheti az is, ha a beteg az őt kezelő egészségügyi dolgozókkal való együttműködési kötelezettségét felróhatóan, a kárral okozati összefüggésben megszegi; ez egyúttal kármegosztásra okot adó közrehatásnak minősül.[61]

5.2. A közös károkozás mint objektív tényállás

Korábban létezett olyan álláspont, amely szerint ahhoz, hogy a bíróság közös károkozást állapíthasson meg, a károkozók akarategységére van szükség. A mai uralkodó jogpolitikai nézet szerint azonban már elavultnak tekinthető az a felfogás, amely szerint csak akkor lehet szó közös károkozásról, ha a károkozók között akarategység áll fenn.[62] Közös károkozást kell megállapítani minden olyan esetben, amikor a károsodáshoz vezető okfolyamatban akár egyidejűleg, akár egymást követően többen vesznek részt, és a kár több személy közrehatásának eredményeként következik be. Teljesen lényegtelen, hogy a károkozók akarategységben álltak-e magatartásuk tanúsításakor.[63] Az akarategység ugyanakkor természetesen továbbra is megalapozza a közös károkozást; ennek tipikus esete a versenyjogot sértő kartell. A Kúria szerint ha a kárt az alperesek versenyjogot sértő, a piac felosztására irányuló kartellmegállapodása okozta, az alperesek a közös károkozás szabályai szerint, egyetemlegesen felelnek; ebből azonban nem következik, hogy a kár bekövetkezésének időpontja – és ezzel az

[58] Ptk. 6:525. §
[59] BH 2024.131. (Kúria Pfv. III. 20.881/2023/6.)
[60] BH 2024.182. (Kúria Pfv. III. 20.104/2024/5.)
[61] BH 2024.10. (Kúria Pfv. III. 21.324/2022/4.) – a régi Ptk. 340. § (1) bekezdése alapján.
[62] OROSZ ÁRPÁD In: OSZTOVITS ANDRÁS (szerk.): A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja. IV. kötet. Opten, Budapest, 2014, 82.
[63] FUGLINSZKY im. 322.

elévülés kezdete – minden esetben egységes volna.[64] A közös károkozás tényállása objektív tényállás. Közös károkozásról van szó minden olyan esetben, ha a kár objektíve több személy közrehatásának az eredményeként következik be.[65] A bírói gyakorlat az egyetemlegesség kérdésében több elvi tartalmú döntést is hozott. A Legfelsőbb Bíróság – és nyomában az ítélőtáblai gyakorlat is – arra az álláspontra helyezkedett, hogy a károkozók egyetemleges marasztalására akkor is sor kerülhet, ha kártérítési felelősségük nem azonos felelősségi alakzat alapján állapítható meg.[66]

A bíróság a BDT 2017.3721. számú határozatában rögzítette, hogy a kártérítési igény létrejötte és esedékessége időben nem válhat szét, ezért ha a kár bekövetkezik, a kártérítés is esedékes, ha pedig nincs kár, a kárigényt érdemben kell elutasítani. Közös károkozás esetén a felelősség egyetemleges, ezért a károsult nem köteles arra, hogy igényét először a közvetlen károkozóval szemben kísérelje meg érvényesíteni. A határozat tényállása szerint a felperes bírósági, illetve közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránt terjesztett elő keresetet az alperesekkel szemben. Keresetét közhatalom gyakorlásával okozott kár megtérítésére alapította, az alperesek egyetemleges kötelezését pedig többek közös károkozása jogcímén, a Ptk. 6:524. §-a alapján kérte. Az alperesek kártérítési felelősségét arra alapította, hogy a jogszabályoknak nem megfelelő eljárásaikkal, illetve mulasztásaikkal lehetővé tették a perben nem álló közvetlen károkozónak, hogy a felperes tulajdonában álló ingatlanokban kárt tegyen. A károsult igényét a közvetlen károkozó és az alperesek tekintetében is a deliktuális felelősségre alapította. Az elsőfokú bíróság időelőttiségre hivatkozva utasította el a keresetet. Az ítélőtábla a döntést hatályon kívül helyezte, és kifejtette, hogy kártérítési igény érvényesítése esetén a pert időelőttiségre utalással nem lehet megszüntetni, mert a kártérítés iránti követelés idő előttisége fogalmilag kizárt: a kártérítési igény létrejötte és esedékessége időben nem válhat szét, ha a kár bekövetkezik, a kártérítés is esedékes, ha viszont nincs kár, a kárigényt érdemben kell elutasítani. Fokozottan igaz ez akkor, ha a felperes deliktuális kárfelelősségi jogviszonyban azt állítja, hogy az alperesek és a perben nem álló harmadik személy egymástól független magatartásaikkal, mégis közösen okozták a kárt. A közös károkozás nemcsak közös akarattal lehetséges, hanem anélkül is: akár úgy, hogy a kár több tényked és vagy mulasztás együttes hatásaként állt elő, akár úgy, hogy a tényked ések csupán okozatilag kapcsolódnak egymáshoz, és az általános élettapasztalat alapján számolni kellett azzal, hogy az adott magatartás mások károkozását könnyíti meg. Kiemelendő, hogy mivel

[64] BH 2020.370. (Kúria Gfv. VII. 30.121/2020.)
[65] BH 2008.5.118. (Kúria Pfv. V. 21.796/2007.)
[66] BH 2003.115.

közös károkozás esetén a felelősség főszabály szerint egyetemleges, a károsult nem kényszeríthető arra, hogy igényét először a közvetlen károkozóval szemben kísérelje meg érvényesíteni, így a közvetett károkozókkal szembeni követelés – ha a kár bekövetkezett – nem minősíthető idő előttinek. Felelősségüket ezért a perben érdemben kell vizsgálni.

A közös károkozás és az egyetemleges felelősség megállapításának nem akadálya, ha az egyes károkozók eltérő alakzat szerint felelnek, és az sem, ha a kárt az egyik károkozó a kontraktuális, a másik pedig a deliktuális felelősség szabályai szerint okozta.[67] A BDT 2006.1511. szám alatt közzétett jogeset szerint a hibás teljesítés miatti kontraktuális kárfelelős és az ő tényleges károkozó közreműködője mint deliktuális felelős kárfelelőssége a károsult irányában egyetemleges.[68] A BDT 2011.2538. számú ügyben a bíróság megállapította, hogy a közös károkozás és így az egyetemleges felelősség akkor is fennáll, ha a károkozók eltérő tevékenységei egymást követik, azonban szervesen közrehatottak a károsító eredmény létrehozásában.[69] A Kúria újabb gyakorlata is ezt a felfogást követi: egy autópályás láncbaleset ügyében, amelyben a kár több, egymást követő ütközés, vagyis a veszélyes üzemek találkozása folytán következett be, az érintett járművek üzembentartóit közös károkozóknak tekintette, akiket a károsulttal szemben a Ptk. 6:524. § (1) bekezdése alapján egyetemleges felelősség terhel.[70]

5.3. A közös károkozás határai

A közös károkozás objektív felfogása ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a tényállás parttalan volna. Nem lehet szó közös károkozásról, ha az események között nincs semmilyen ténybeli-logikai kapcsolat. A közös károkozás abban az esetben sem állapítható meg, ha az utóbb bekövetkezett esemény megszakítja az okozatosság láncolatát, és egy korábban történt eseményt, mint okot kiüresít. A balesetet okozó személy és a műhibát vétő orvost foglalkoztató kórház például főszabály szerint egyetemlegesen felel a károsult irányában. Ha azonban az orvosi műhiba kirívóan súlyos, az megszakítja az okozatosságot, és annak következményeiért a balesetet okozó személy már nem tartozik felelősséggel, így közös károkozásról sem lehet szó. Ilyen esetekben mindenképpen szakértői bizonyítást kell lefolytatni.[71]

Az okozati lánc megszakadásának vizsgálatát ugyanakkor a büntetőítélet kötőereje is kizárhatja. A Kúria egy olyan ügyben, amelyben a közlekedési balesetben megsérült kerékpáros

[67] FUGLINSZKY im. 322.
[68] BDT 2006.1511.
[69] BDT 2011.2538.
[70] BH 2024.267. (Kúria Pfv. III. 20.424/2024/4.)
[71] FUGLINSZKY im. 326.

a kórházi kezelése során kialakult szepszis következtében hunyt el, rámutatott: mivel a büntetőbíróság a balesetet okozó járművezetőt közúti baleset okozásának vétségében – a halálos eredmény miatt minősülő esetként – jogerősen bűnösnek mondta ki, a polgári bíróság nem vizsgálhatta, hogy az egészségügyi ellátás során esetlegesen felmerült hiba mint továbbsúlyosító esemény megszakította-e az oksági láncot. Ha pedig a kórház mulasztása is közrehatott volna a halál bekövetkezésében, a károkozók a károsultakkal szemben egyetemlegesen feleltek volna, így a teljesítés bármelyiküktől követelhető lett volna.[72]

5.4. A Ptk. 6:524. § (1) bekezdésének alkalmazása a bírói gyakorlatban

A Ptk. 6:524. § (1) bekezdése szerint, ha többen közösen okoznak kárt, felelősségük a károsulttal szemben egyetemleges. A rendelkezés alkalmazásának feltétele, hogy a kár több személy egyidejű vagy egymást követő magatartásának eredményeként következzék be, és e magatartások a károsító eredmény létrehozásában szervesen közrehassanak. A Kúria gyakorlata a Ptk. 6:524. § (1) és a Ptk. 6:524. § (4) bekezdés alkalmazási körét is egyértelműen elhatárolja: ha a károsult arra hivatkozik, hogy nem szükséges, hogy valamelyik magatartás önmagában előidézze a kárt, elegendő, ha a kár létrehozásában szervesen közrehatott, akkor az adekvát jogszabályhely a Ptk. 6:524. § (1) bekezdés, mert a Ptk. 6:524. § (4) bekezdés – mindkét fordulatában – azokat az eseteket szabályozza, amelyekben a kárt bármelyik magatartás önmagában előidézhette volna.[73]

A Ptk. 6:524. § (1) bekezdés szerinti egyetemlegesség a károkozók és a károsult közötti külső jogviszonyban érvényesül: a károsult a teljesítést bármelyik károkozótól követelheti, és ebben a viszonyban annak sincs jelentősége, hogy az egyes károkozó magatartások mennyire szoros, közvetlen vagy csak közvetett okozati összefüggésben álltak a kárral.[74] Ugyanez érvényesül, ha több veszélyes üzem közösen okoz kárt kívülálló harmadik személynek: a károsult bármelyik üzembentartótól követelheti teljes kárának megtérítését, a Ptk. 6:539. §-a pedig csak az üzembentartók egymás közötti viszonyát rendezi.[75]

Az egyetemleges felelősség mellőzése a Ptk. 6:524. § (2) bekezdés alapján kivételes: a bíróság számára nem kötelező, és kizárólag a törvényben vagylagosan meghatározott feltételek – a károsult közrehatása vagy rendkívüli méltánylást érdemlő körülmények – valamelyikének fennállása esetén lehetséges. A Kúria álláspontja szerint a károkozó arra alapított hivatkozása,

[72] BH 2022.153. (Kúria Pfv. III. 20.686/2021/4.) Vö. BH 2020.70.: a büntetőítéletben megállapított okozati összefüggés a polgári perben már nem vitatható.
[73] BH 2024.265. (Kúria Pfv. I. 21.045/2023/8.)
[74] BH 2022.153. (Kúria Pfv. III. 20.686/2021/4.)
[75] BH 2025.270. (Kúria Pfv. I. 20.006/2025/10.)

hogy a felróhatóság arányában történő marasztaláshoz minden adat rendelkezésre áll, önmagában nem azonosítható a rendkívüli méltánylást érdemlő körülmények fennállásával.[76]

A károkozók belső viszonyában a kárt a Ptk. 6:524. § (3) bekezdése szerint magatartásuk felróhatósága arányában, ha ez nem megállapítható, közrehatásuk arányában, végső soron egyenlő arányban viselik.

6. Összegzés

Az új Ptk. apróbb pontosításokkal megőrzi a régi Ptk.-nak a többek közös károkozására vonatkozó rendelkezését, a változatlan alapszabály mögött azonban a tényállás tartalmát a bírói gyakorlat fokozatosan bontotta ki. A közös károkozás objektív tényállás: megállapításához nem szükséges a károkozók akarategysége, elegendő, ha a kár objektíve több személy közrehatásának eredményeként következik be, akár egyidejű, akár egymást követő, de a károsító eredmény létrehozásában szervesen közreható magatartások révén. Az sem akadálya a közös károkozás megállapításának, ha a károkozók eltérő felelősségi alakzatok alapján – akár az egyikük kontraktuális, a másikuk deliktuális alapon – felelnek. A tényállás határát az jelöli ki, ha az események között nincs ténybeli-logikai kapcsolat, vagy ha egy utóbb bekövetkezett esemény, például egy kirívóan súlyos orvosi műhiba, megszakítja az okozatosság láncolatát. A Kúria újabb gyakorlata e kereteket megerősíti és pontosítja: az okozati összefüggés megítélését anyagi jogi jogkérdésnek tekinti, a Ptk. 6:524. § (4) bekezdését kifejezetten a kumulatív (konkuráló) és az alternatív okozatosság eseteire vonatkoztatja, a veszélyes üzemek találkozásával okozott károk esetében pedig a külső jogviszonyban következetesen az egyetemleges felelősséget érvényesíti.

A bírói gyakorlat jogfejlesztő tevékenysége alapján egy további esetcsoport is megjelent a többek közös károkozása körében. Az új Ptk. a többek közös károkozásával tekinti analóg esetnek, és e szabályokat rendeli alkalmazni abban az esetben is, ha a kárt több, egyidejűleg kifejtett magatartás közül bármelyik önmagában is előidézte volna, vagy nem állapítható meg, hogy a kárt melyik magatartás okozta; a Ptk. indokolása külön utal erre az analógiára. Az első fordulat a kumulatív okozatosság eseteit fogja át, amelyeket a magatartások egyidejűsége határol el a hipotetikus okozatosságtól; ez utóbbi körben a később bekövetkező kár-ok főszabályként – és csak akkor, ha biztosan bekövetkezett volna – mentesíti a korábbi károkozót. A második fordulat az alternatív okozatosság esetköre, amelyben a törvény a bizonyítás hiányának kockázatát nem a károsultra, hanem a potenciálisan károkozó magatartást tanúsító

[76] BH 2022.153. (Kúria Pfv. III. 20.686/2021/4.)

személyekre terheli. Amíg tehát a többek közös károkozása esetén valamennyi marasztalt személy közrehatott a kár bekövetkezésében, addig ezekben az esetekben az új Ptk. a károsult érdekeit szem előtt tartva olyan személyek marasztalását is lehetővé teszi, akik nem okozták a kárt.[77]

A közös károkozástól el kell határolni az osztott okozatosság eseteit: a felelősség körén kívül eső ok közrehatása a felelősség terjedelmét szűkíti, a károsult felróható közrehatása (önhibája) pedig kármegosztáshoz vezet, és a Ptk. 6:524. § (2) bekezdése alapján a közös károkozók egyetemleges felelősségének mellőzésére is okot adhat. A hipotetikus ok csak akkor mentesíti a károkozót, ha a megállapított tényekből következik, hogy a kár a magatartásától független okfolyamat eredményeként is bekövetkezett volna; feltételezett okfolyamatra viszont a felelősség sem alapozható.

A szabályozás ezzel következetesen a károsult védelmének elvét érvényesíti, amelyből – ahogy a bevezetésben jeleztem – a többek közös károkozására vonatkozó szabályok gyökereznek.

Felhasznált irodalom

BÓNIS PÉTER: A vagyoni és nem-vagyoni károk megtérítése a glosszátori jogtudományban. (Néhány szempont a középkori kártérítési jog történetéhez). Jogelméleti Szemle, 2011. (3).

BORONKAY MIKLÓS: Felelősség potenciális károkozásért: gondolatok az alternatív okozatosságról. In: CSEHI ZOLTÁN – KOLTAY ANDRÁS – LANDI BALÁZS – POGÁCSÁS ANETT (szerk.): (L)ex Cathedra et Praxis. Ünnepi kötet Lábady Tamás 70. születésnapja alkalmából. Pázmány Press, Budapest, 2014, 41–59.

BORONKAY MIKLÓS: Hipotetikus okozatosság a kártérítési jogban. Jogtudományi Közlöny, 2008. (3), 119–128.

FÉZER TAMÁS: Kártérítési jog. CompLex, Budapest, 2010.

FUGLINSZKY ÁDÁM: Kártérítési jog. HVG-ORAC, Budapest, 2015.

GADÓ GÁBOR – NÉMETH ANITA – SÁRINÉ SIMKÓ ÁGNES (szerk.): Ptk. Fordítókulcs – Oda-Vissza. HVG-ORAC, Budapest, 2013.

HARMATHY ATTILA In: WELLMANN GYÖRGY (szerk.): Az új Ptk. magyarázata. VI/VI. kötet. Második, átdolgozott kiadás. HVG-ORAC, Budapest, 2014.

JOBBÁGYI GÁBOR – FAZEKAS JUDIT: Kötelmi jog. Szent István Társulat, Budapest, 2010.

[77] A Polgári Törvénykönyvről szóló T/7971. számú törvényjavaslat indokolása, a többek közös károkozásáról szóló rendelkezéshez (hatályos Ptk. 6:524. §), https://jogkodex.hu/doc/3587649 (letöltés: 2026. 09. 30.)

LÁBADY TAMÁS: A deliktuális felelősség fontosabb változásai az új Ptk.-ban. Jogtudományi Közlöny, 2014. (4), 169–179.

MARTON GÉZA: A polgári jogi felelősség. Triorg, Budapest, 1993.

NOCHTA TIBOR – CSEHI ZOLTÁN (szerk.): Az új Polgári Törvénykönyv magyarázata. Kommentár a 2013. évi V. törvényhez. 6. könyv. Menedzserpraxis, Budapest, 2014.

OROSZ ÁRPÁD In: OSZTOVITS ANDRÁS (szerk.): A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja. IV. kötet. Opten, Budapest, 2014.

PETRIK FERENC: Kártérítési jog. HVG-ORAC, Budapest, 2002.

SZALMA JÓZSEF: Egyetemleges és osztott kártérítési felelősség a többes károkozás esetén – különös tekintettel az új Ptk. rendelkezéseire. Magyar Jog, 2016. (6), 321–328.

UJVÁRINÉ ANTAL EDIT: Felelősségtan. Novotni, Miskolc, 2002.

Felhasznált jogszabályok és bírósági határozatok

1874. évi XVIII. törvénycikk a vaspályák által okozott halál vagy testi sértés iránti felelősségről

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény

1977. évi IV. törvény

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

A Polgári Törvénykönyvről szóló T/7971. számú törvényjavaslat indokolása

BDT 2006.1511.

BDT 2010.2221.

BDT 2011.2538.

BDT 2017.3721.

BDT 2021.4299.

BH 1995.214.

BH 2003.115.

BH 2020.70.

BH 2020.365.

BH 2020.370.

BH 2021.45.

BH 2022.153.

BH 2022.293.

BH 2024.10.

BH 2024.38.

BH 2024.131.
BH 2024.182.
BH 2024.265.
BH 2024.267.
BH 2025.270.
BH 2008.5.118.
Summers v. Tice, 33 Cal.2d 80 (1948)

Felhasznált internetes források

BÓNIS PÉTER: A vagyoni és nem-vagyoni károk megtérítése a glosszátori jogtudományban. https://epa.oszk.hu/05200/05288/00047/pdf/EPA05288_jogelmeleti_szemle_2011_3_04.pdf (letöltés: 2026. 09. 30.)

BORONKAY MIKLÓS: Felelősség potenciális károkozásért: gondolatok az alternatív okozatosságról. https://publikacio.ppke.hu/id/eprint/1272/1/Lex_cathedra_et_praxis_03_Boronkay_Miklos.pdf (letöltés: 2026. 09. 08.)

Summers v. Tice, 33 Cal.2d 80 (1948). https://scocal.stanford.edu/opinion/summers-v-tice-26161 (letöltés: 2026. 09. 30.)

A Polgári Törvénykönyvről szóló T/7971. számú törvényjavaslat indokolása. https://jogkodex.hu/doc/3587649 (letöltés: 2026. 09. 30.)